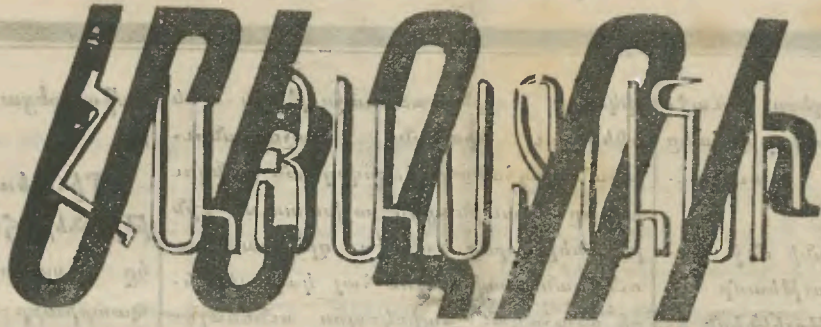

Տարեկան գին 1 10 րուբլի:
Վեց ամսուանը՝ 5 ր., երեք ամսուանը՝ 3 ր., ամիսը՝ 1 ր.:
Առանձին նամակներով խրատներով 5 կոպեկ:
Խմբագրատունը լայն է ամեն օր լայն կիրակի և ամեն օրերից
առաւօտեան 11—2 ժամը կ'ստից յետ:

Օտարազգայնացիք գիտնում են ուղղակի խմբագրութեան նիւթ-
ետը մասնով. *De red. vazeta «Mery Azacroun», de Tug-*
awa, quai Rédaction de «Meghon Haïstanian» à Tiflis
(Caucase).

Խմբագրութեան ուղղութիւնը թէ՛ յօդուածները և թէ՛ նամակները
պէտք է ստից գրուած լինին գրողի ստորագրութեամբ և հաս-
ցէով: Խմբագրութեան կարող է փոփոխել, ուղղել և կրճատել յօ-
դուածները, խմբագրութեան իւր վերայ չէ առնում յետ ուղար-
կել յօդուածները և պահում է երկու ամիս մինչև սպանանք:

Յայտարարութիւններ հանդիմանում են ամեն մի քաղաքի 2 կօպ.
Յայտարարութիւններ ընդունվում են հայերէն և օտար լեզուներով:
Յայտարարութիւններ ընդունվում են խմբագրատանը, «կովկաս»
հիւրանոցի տակ պ. 8. Տէր-Յովսէփեանի ծխախոտի խանութում և
պ. Եանգիւրեանի պալիկոմում:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վաթնակալական խնդիր. — Տաճկա-
նաստանի վերանորոգութեան խնդի-
րը:

Աղլայ ին. — Անդրկովկասի հայ կա-
թոլիկներ. — Թղթակցութիւններ Ա. Պոլս-
տից, Սաղեանից և Զոմից:

Քաղաքական. — Քաղաքական
լուրեր:

Մանր լուրեր:
Յայտարարութիւններ:

ԹԻՖԼԻՍ, 13 ՄԱՅԻՍԻ 1883 Թ.

«Մեղուի» № 44-ում հրատարա-
կած յօդուածում Էջմիածնայ Աթո-
սին և նրա գահակալ ընդհանրա-
կան կաթողիկոսին իրանց վայելուչ
գիրքն ու նշանակութիւնն ապրի հա-
մար միջոցների վերայ մենք մի քա-
նի անհարկութիւնք արած էինք, ու-
րոնք գանազան մեկնութեանց և բա-
ցարութեանց առիթ ստեղծ են:

Պարզեք մեր միջոցը:

Մենք ասած էինք, որ թէև չենք
սխալում պօթեմիայի մի քանի յօ-
դուածների փոփոխութեան երկար-
կելու կարեւորութիւնը, քանի ամեն
կանոնադրութիւն և օրէնք փոփոխ-
ւել են ժամանակի ընթացքում առաջ
կած հանգամանքների և ժողովու-
րց կեանքի զարգացման աստիճանի
և նրա շահերի պահպանման համե-
մատ, բայց այդ փոփոխութիւնը մի-
այն մենք բաւարար համարած չէինք
լուսաւորչի գահակալին իրան վայել
գիրքն ու նշանակութիւնը տալու
համար, ի մտաւոր և հոգեւոր շի-
նութիւն լուծեան հայ ազգին, այլ
որս հետ անհրաժեշտ կարեւոր էինք
համարել, որ ազգի լուծիւնը տայ
նրան այդ նշանակութիւնը սերտու-
թեամբ կապուելով սուրբ Աթոսին և
նրա գահակալի հետ: Արա համար
մենք ասել էինք, որ առաջին հայ եղ-
բարք լուծեմ ենք, որ ամեն ան-
գամ ընդհանրական հայրապե-
տի մահացի յետ խորհելին, թէ
իրանք ինչ գիրք պէտք է բունեն
վերաբերութեամբ սուրբ Աթոսին և
նրա գահակալին, արան ու Էջմիած-
նայ վանահայրութիւնից (ինչպէս ու-
վորարար ստում են) հանելու և նրան
իրան վայելուչ գիրքը տալու համար:
Եթէ ընդհանուր և բնութական զաշ-
նորութեան քաղաքական յօդուա-
ծը (61 յօդուած Բէրլինի դաշնադ-
րութեան) չէ կապում Տաճկաստանի
կառավարութեան ձեռքերը, հայ ե-
կեղեցու կառավարութեան կանոնադ-
րութիւնը, թէզուր աս միջազգային
համաձայնութեամբ հաստատուած լինի,
միթէ կարող է տաճկական տէրութեան
ձեռքերն ու ոտքերը կապել, եթէ

նա որեւէ հանգամանքում նրան իւր
շահերին վնասակար գտնէ: Բայց մենք
կարծում ենք, որ եթէ լուսաւորչի
յաջորդի հոգեւոր և բարոյական ի-
րաւասութիւնը նոյն իսկ ազգի լուս-
թիւնից ձանաչված լինի, հաւանային
հայ եկեղեցու կանոններին և բոլոր
հայերն, ուր և գտնուելիս լինին,
կամու ենթարկվին նրա ազդեցու-
թեամբ կարգադրութեանց, նրա իշխանու-
թիւնն ու ազդեցութիւնն ինքն ըստ
ինքեան դօրեղ կը լինի և ամենի աշ-
քում պատկառելի:

Թղթի վերայ գրված և անգոր-
ծադրելի իրաւունքներից և օրէնք-
ներից ինչ օգուտ:

Մեր ազգի մեծամասնութիւ-
նը անխելի երկիրներում է ապ-
րում, ուր անհաւարութիւնը մեծ
նշանակութիւն ունի: Քող լուսաւոր-
չի գահի վերայ բազմի մի խոհեմ,
հեռատես, համբերող, հայ ազգի
հանգամանքներին, տէրութեանց հա-
յեցուածքներին մանաւանդ Ռուսաս-
տանի կարգերին, Էջմիածնայ վիճա-
կին տեղեակ և նրան արտացոլ ազ-
գասէր մի անձն, որին ամենայն յա-
րանք նուիրեն և օտարաբնակ հա-
յերն իրանց պատրիարքներով և ա-
ռաջնորդներով և ոչ թէ ամեն ա-
ռաջնորդ կամ պատրիարք իւր ան-
հաւանութեամբ միայն աչքի առաջ
ունենալով՝ յանդգնի հայրապետի
իննդակն օտանկոխ անել տալ, այն
ժամանակ հայրապետութիւնն էլ իւր
նշանակութիւնը կ'ստանայ և ամե-
նեղարձակ իրաւունքներ և արտա-
նութիւններ կը վայելին սուրբ Աթո-
սին ու նրա գահակալը:

Այսպիսի մի ամբողջ ազգից սեր
և յարգանք վայելող, նրա վերայ
հոգեպէս և բարոյական մեծ ազգի-
ցութիւն ունեցող մի իշխանաւորի
ամեն կառավարութիւն և իշխան կը
յարգէ և նրա իրաւացի պահանջ-
ները կատարելու յօդուած ազգի չի
զանալ: Ամեն հոգեւոր իշխա-
նաւորի նշանակութիւնը հետե-
ւանք պէտք է լինի նրա գործը հո-
գեւոր և բարոյական ազդեցութեան
իւր իրաւասութեան երկարակող ժո-
ղովրդի վերայ և այլ ընդհանրական
ինչ օգուտ կարող են տալ մի կա-
թողիկոսի կամ պատրիարքի նը-
րա իրաւունքներն, երբ նը-
րա ժողովուրդը սերտութեամբ հո-
գեպէս համակամար կապուած չէ նը-
րա հետ և ամեն բոլոր ամեն ան-
հատ ազգային նրա իրաւասութեանց
զուր քաղաք և երբ այդ ժողովուրդն
անտարբեր է զգայի նա և նրա թե-
որ: Այսպիսի հանգամանքներում
հայրապետին նշանակութիւնն ապ-
արհեստական կերպով, այն է՝ կանո-
նադրութիւններով և արածութիւն-
ներով անհնարին է, նա իւր բոլոր

արածութիւններով էլ կը մնայ սուրբ
Էջմիածնայ վանահայր: Այս հան-
գամանքն ունենիւք աչքի առաջ, որ
մենք երբ խօսեցանք ընդհանրական
կաթողիկոսի ընդհանրութեան մա-
սին, յայտնեցինք ջանութիւն, որ
ամեն հայ վիճակներով թէ՛ Տաճկաս-
տան և թէ՛ Պարսկաստանի անմիջա-
պէս իրանք մասնակցեն ընտրութեան
իրանց եկեղեցական և աշխարհական
պատգամաւորներով, գալով Էջմիա-
ծին՝ տեսնելով սրան, հասկանալով
սրա վիճակն ու պիտոյքը: Այս հան-
գամանքն էր, որ մեզ քանիցս ստի-
պեց ջանութիւն յայտնելու, որ
սուրբ Էջմիածնի հայրապետը վերա-
կանգնէ հին սովորութիւնը նուիրակ-
ներ խրկելու ամեն կողմ ժողովուրդը
հոգեպէս և բարոյական միեմարե-
րու և նրա սիրտը միշտ ջերմ պա-
հելու համար զէպի Աթոսը:

Մեր իցաւ օրաի տեսնում ենք,
վերջին տարիները հայ ազգի օր ա-
ւուր օտարաբնակ, անտարբերաւոր
զէպի Աթոսն և իրեն անհոգի հօտ
զիշտապէս զայլիւր որս և ուտար դար-
ձած: Իսկ յայտնեցը սուրբ Աթո-
սին և ազգի մէջ եղած կապի խղ-
ժըն է:

Գուցէ մեզ ասեն, որ այդ կապի
թուլանալը հանգամանքներիցն է,
ազգի գարգացման աստիճանիցն է,
մենք չենք ընդունում այդ, քանի
որ մէկ կարող է լուծ կրօնական ըզ-
գացմունքով կապվել Աթոսի հետ,
միւսը համոզմունքով և ազգի միու-
թեան կապի զարգացումով, միթէ
լուսաւորեալ ազգերն լուսաւորու-
թեան զարգացման հետ աւելի և-
ոտնուով և սերտութեամբ չեն կապ-
վում իրանց սրտութեանց հետ:

Այսպէս մեր միջոցն եղել է և է.
«այս պարտ է առնել և զայն չը
թողնել»:

ՏԱՃԱՎԱՅԱՄՏԱՆԻ ՎԵՐԱՆՈՐԴՈՒ-
ԹԵԱՆ ԽԵՒԻՐԸ

Այժմ անգլիական գիւղամատիան
արեւելեան խնդրի այն մասովն է ըզ-
բաղուած, որը մինչև օրս անուշադիր
մնալով դեռ չէ լուծուած, թէպէտ
Բէրլինեան հաշտութեան պայմանա-
գիրը ստորագրող պետութիւններն
պարտաւոր են օր առաջ լուծելու
այդ խնդրին արդարութեամբ: Այդ
պահանջում է միջազգային-իրաւա-
կան կէտից Բէրլինեան պայմանագի-
րը, այդ պահանջում է Եւրոպայից ձե-
նալու և զործադրուած սկզբունքը,
այդպէս պահանջում է մարդասիրութիւնը,
լուսաւոր ժողովուրդների մէջ գոյութիւն
ունեցող խղճի արդարութիւնն և
մարդկային անբռնաբարիկ անհատա-
կան ազատութեան պաշտպանը, այդ

պահանջում է վերջապէս մեծ պե-
տութիւնների իրենց շահերը:

Այդ խնդիրը թշուառ ճաճ կա-
հայատանի վերանորոգման խնդիրն է:
Այսօր անգլիական կառավարութեան
սկզբնաւորութեամբը հերթակալ
խնդիրն արեւելքում տաճկահայոց
խնդիրն է: Յայտնի է յիշուելի հա-
յեցեանքն և նշուելի նրա բանաձեռ-
դութիւնն Անգլիայի վերաբերմամբ:
«Մեղու» երբեք չի սպասել, որ
մի որեւէ պետութիւն լուծ պատեա-
կան սիրտը համար իւր շահերը թողած
զար և կռուէր տաճկահայոց օգտին,
այնուամենայնիւ Անգլիայի շահերին
զէպէտ կարող լինել, որ արեւելքում
առաջին քրիստոնեայ և կաթողիկոսական
հայ ազգի վայելէր բարեկարգած դու-
թիւնը, ընդհանրական Անգլիայի շահերն
պահանջում են, որ արեւելքում այդ
նշուում և հարստահարուած եր-
կիրը բարեկարգուի: Ուտի մենք միշտ
յոյս ենք ունեցել, որ Անգլիան վաղ
թէ ուշ կը զարմնէ իւր ուշադրու-
թիւնն տաճկահայերի վերայ, և եթէ
նրան ուրիշներն կամ պատահաբը-
ներն չեն արգելիլ, կը բարեկարգէ այդ
ճաճ կահայատանը:

Հրայս ասեք տեսնուած ուղիք, որ
յայտնի քաղաքագէտ լորդ Դիւֆֆէ-
րինն Պոլսում է և Դրան հետ բա-
նակցում է 61-րդ յօդուածի մասին:
Եւրոպական մամուլը զբաղուած է
հայոց խնդրով: Անգլիական «Times»
և «Daily News» յայտնի թերթերը
ուղղակի պահանջում են հայատա-
նի վերանորոգութիւնն, մինչև ան-
գամ սպանում Դրան: Անգլիա-
կան «Spectator» թերթը տաճկահայոց
խնդրի խաղաղ լուծման համար հա-
կաւոր է համարում Անգլիայի և
Ռուսիայի համաձայնութիւնը: Նա
հաւատացած է, որ հայատանին ինք-
նորինութիւն, աւտոնոմիա տալով եր-
կու կողմն էլ այսինքն թէ՛ Ռուսիան
և թէ՛ Անգլիան էլ կարող են գոհ
լինել: Աւստրիական նշանաւոր թեր-
թերը, ինչպէս «Polit. Corresp» և
«Neue Freie Presse» թերթերը նոյն-
պէս արդարացի են համարում հայոց
պահանջներն և անհրաժեշտ գտնում,
որ վերջապէս ճաճ կահայատանին
ինքնավարութիւն տրուի մանաւանդ,
որ Դուռը յատուկ պայմանագրով
պարտաւորուած է: Նոյն լեզուով
խօսում են և ուրիշ երկիրների քա-
ղաքական թերթերը: Ռուսական թեր-
թերից մանաւանդ «ՅՈՒՍՏ»-ն առանձ-
նապէս խօսում է տաճկահայոց խնդ-
րի վերայ և կարծում է, որ այդ
խնդրի յարմար մէջ մատուցել
վերանորոգում, որը չէ կամուտ իրեն
թէ Ռուսիայի փոքրիկ մասնա-
ւոր և թէ՛ ամենայն կուսակցներով
թերթերի հետ այդպիսով Աւստրիան
ապառ ձեռքեր կ'ունենայ Բալկանեան

թերթերով անելու այն ինչ որ
ցանկանում է:

Մենք կարծում ենք, որ նոյն իսկ
Եւրոպական մեծ տէրութիւնների և
թերթերի օգուտն է, որ հայատանն
ստանայ այն ինչ որ իրեն կը հասնի:
ճաճ կահայատանի խնդիրներն
թիւնն այն քարն է անդուն-
դի բերանին դրած, որ կարող է ար-
գել զնել և զիմարդիլ զորուող
օսմանեան պետութիւնն անդունդի մէջ
անկտանալուն:

Ինչպէս վերջին հետադիրը Պոլսից
հայրապետ է կրկին մի յանձնաժո-
ղով է կազմուած Հայաստանի և միւս
նահանգների վերանորոգութեան հա-
մար և թէ՛ Վանի նահանգապետը
Պոլսն է կանչուած:

Եթէ հեռուն չը գնանք մօտիկ
անցեալից դիտենք, որ Դուռը ամեն
զործ յետ ձգելու համար շատ մեծ
ընդունակութիւններ ունի և յանձ-
նաժողովներ կազմել զործը միմայն
սպանելու և ժողովրդի և Եւրոպայի աչ-
քին թող փնելու համար այդ նոր չէ:
Յոյս ունենանք, որ այս անգամ ճշմարիտ
գիտաւորութեամբ լինի, թէ՛ հապ-
տակ և թէ՛ տիրապետող ազգի օգ-
տին լինի:

Ս. Ս.

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ԱՆԿՈՒՆԻՍՏԱՆԻ ՀԱՅ-ԿԱԹՈՒԼԻԿՆԵՐ

«Մեղուի» ընթերցողներին արդէն
յայտնի է վերջին ժամանակներում Ա-
խալցիայի հայախօս և վրացախօս հայ-
կաթողիկոսների մէջ ծագած մի խնդիրն
որ վերաբերվում էր մի վրացախօս հայ
կաթողիկոս երեսփոխանի ընտրութեան և
վրաց լեզուն զործածական դարձնելու
հայ-կաթողիկոս եկեղեցու մէջ, որին ըն-
դիմանում էին հայախօս հայ կաթողիկո-
սներն:

Յայտնի է, որ վրացախօս հայ կա-
թողիկոսներն, առանձին պաշտպանու-
թիւն գտնելով Սարատովի լատին եպիս-
կոպոսի ժամանակաւոր եկեղեցական ի-
րաւասացութիւնից, սեպականացիներ
իրանց եկեղեցու բանալին, և այ-
ժմ, իրանց կամեցածի համեմատ, ա-
զատ տնօրինութիւններ են անում եկե-
ղեցական ներքին գործող մէջ:

Յայտնի է վերջապէս, որ Ախալցիայի
հայ կաթողիկոսներն անբաւական լինելով
լատին եպիսկոպոսի այդ տեսակ
կարգադրութիւնից, այժմ բո-
ղաբել են կառավարութեանը և կամե-
նում են պաշտպանել իրանց արդարա-
յի եկեղեցական իրաւունքներն:

Թէ այդ հասարակական խնդիրն ինչ
նկերքն և արտաքին հանգամանքներից
առաջացաւ, և թէ՛ արդիսի անձինք
և ի՞նչ վնասակար կամ օգտա-
կար զործադրութիւններ կատարե-
ցին այդ գործի վերաբերութեամբ, այդ
բոլորն թողնում ենք մի այլ անգամ
տեղեկութեան, առաջմէ յիշեցնելով

առնելով պիտի յուզէ տոյն խնդիրը: Այս դաշնագիրը, որ Պետլինու դաշնագրին յերեան երեւոյթը բոլորովն մոռացութեան թողուած է, բաւական երկայնիք գէշք մ'է ազատական նախարարութեան ձեռքը: Արդ տոյն դաշնագիրը կը տրամադրէ որ թիւրքիս պարտականութիւն կ'ստանձէ փոքր Արիւն և Հայաստանի մէջ պահպանելու թարեւորութիւնները: Եւ այսպէս ի գործ գնել որչափ փոխաբէն Անդլիա պարտականութեան կ'ստանձնէ՝ ապահովել նման իր աստիճանականութիւնը: Ազատական նախարարութիւնը գիտնալով հանդերձ որ թիւրքիս իր բարեկամական անկողն հրաւերին խնդիր ակամար պիտի նայի, վերջին յորդոր մը պիտի կարգայ նման տոյն բարեկամութեանը անցապաղ ի գործ գնել և կատարած բարեկամութեան պաշտօնական մէկ տեղեկագիրը հաղորդել իրեն և իմէ իւր այս հրաւերը դարձեալ անդանի մնայ, ինք այ փոխաբէն պիտի յայտարարէ թէ Մեծն-Բրիտանիա գաղափար է այսու հետեւ ապահովել թուրքիոյ իր աստիճանականութեանը: Այս ձեռք խնդիրը բոլորովն տարբեր երևոյթ մը պիտի ստանայ և թուրքիս, որ արդէն սկսած է ինչ-ինչ կասկածոտ դժգոհութիւն տանել Արաբական մաս խմբած բանակի մը ներկայութիւնէն, որոյ լուրը կարելի է անհիմն լինի, բայց աստ հետգահտէ մեծ կարեւորութիւն կ'ստանայ, չը գիտենք թէ ինչպէս պիտի շարժի այն ատեն ելծէ Անդլիա այն յայտարարութիւնը ընէ ինչ որ իւր մամուլը կը պնդէ և յորդորէ այսօր տոյն ընթացքին հետեւ և ինչ որ Փոստական մամուլն ալ կ'երկրորդէ իւր կողմնէն:

Աւելորդ է դրուցել թէ թիւրքիս քաղաքական յոյժ տաքնաբան լինի վեճակի մը մէջ վերստին կ'սկսի մանեկ ունենալով միշտ իւր թշնամիները: Բայց զգուշացնելու ըլլալով իւր բարեկամներէն, որոյ բարոյական աջակցութիւնը նաեւ իւր զոյգութեան նկատի ա'կ'կրնայ էր մինչև ցարդ: Բայց ազգային վիճակին ալ ոչինչ ընդհատ անկերպարան և խառնաշփոթ է, թէ և առերևոյթ գործերը իրենց ընթացքին կը հետեւին, բայց ընդհատուր ուղղութեան գիծն է, որ կը պակսի և այս գիծն դժուարին պիտի ըլլայ դեռ առայժմ որչափ քանի որ կաթողիկոսական ընտրութիւնը տեղի ունեցած է. քանի որ պատրիարք և ազգային վարչութիւն, առհասարակ կ'ենթադրուի իրենց պաշտօնը ոտանձնած լինելու երևոյթը կ'ընծայեն:

Սոսիւն.

ՍԱՀԱՆ.

Հասցնելով խմբագրութեանը հետեւեալ հաշիւը, խնդրում ենք տեղի շնորհէլ նրան ձեռն պատուական ուղի ղրոխ առաջնիկայ Քեֆէյ մէկու մի տեղեկութիւն ազգայնոց:

Մասը.— 1881 թուականից 1882 թուականը փոխանցում գը-

րամագրու էր մնացել Սահանու օտ. Ստեփաննոսեան ընկերութեան մեր հոգացողութեանը յանձնած վստահանած խախտան-հոգեւոր դպրոցի համար 56 և ուրիշ 90 կողմ: Այս գումարի վերայ 1882 թուականի ընթացքում աւելացել է.— 1) ուսումնաւոր անձների նուիրագրում 9 ու 70 կ., 2) աշակերտների թոշակագրում միմիայն յունկար քառամսկի համար 26 ու 60 կ. *), 3) Սահանու օ. Ստեփաննոսեան վանքի արգիւնքից ստհմանեալ տուրք, լրացում 1882 տարի յունկար և մայիս քառամսկիների համար 53 ու 32 կողմէ *), 4) Սահանու օ. Ստեփաննոսեան վանքի եկեղեցու մայր դռմարի տօնօրէից սահմանեալ օժանդակագրում 1877, 1870 և 1882 թուականների համար 60 ու 5) զանազան դատադրերի վաճառումից արդիւնք 8 ու 80 կ., 6) զանազան դատական առարկաների վաճառումից արդիւնք 2 ու 61 կ., և 7) զպաշտպանական դամարի շահած տօնօրէից 42 ու 47 կ.: Մուտքի ընդհանուր գումարն է 768 ու 40 կողմ:

Եւ իւր.— 1882 թուականի ընթացքում ծախսվել է.— 1) վստահապետի համար 5 ու 60 կ., 2) զանազան կարեւորութիւնների համար 1 ու 72 կ., 3) ուսուցչի օժանդակի համար 176 ու 66 կ., և 4) զա-

*) Մասնօր.— Մեծ յանձնուած դրուրոցը, որ հոգեւոր իշխանութեան թոշակագրութեանով տեղադրված է եղել վանքի արեւելեան սենեակներից մէկում, լրացած ամի մայիս ամսի 25-ին՝ վանքի օվեաբիւրոսէն, և մինչև այժմ ժամանակ իւրաքանչիւր ուստարին՝ Միստրիցի անունով, քաջ յայտնի կնոջ, մեր համարիւղացի ուսուցչի, հոգաբարձու և օտ. Ստեփաննոսեան ընկերութեան անփոփոխ անդամ Մ. Աթաբեկեանիցի գէտ գործ դրած, և վանածօր ու հոգեւոր իշխանութեան կողմից անպատիւ մնացած անպատուութեան պատճառաւ, ուրիշ ուսուցչի չը ձարելուց հարկադրված, փակվել է: Այդ վիճակում նա մնացել է մինչև նոյն ամի դեկտեմբերի մէկը, երբ սրբազան առաջնորդի առաջարկութեամբ, ուսուցչի է եկել Ս. Պ. Բարչամեանը, որը տարաբաղաւար միայն 20 օր դաստառութեամբ պարապելուց յետոյ, յայտարարել է հոգաբարձութեանս իւր անկարողութիւնը այլ ևս շարունակելու իւր պաշտօնը, և՛ տոնաւալով իւր պարապվածի օժանդակը՝ յիշեալ դեկտեմբերի 21-ին վերադարձել է այստեղից, որից յետոյ զպրոցը, մինչև այժմ էլ ուսուցչի չը ձարելով, մնացել է փակ: Պարզ է ուրիշ 1882 թուականի թոշակագրումս, կան արդիւնքի սաստիկ սակաւութեան, միմիայն սաղեանցիներին յայտնի պատճառը:

*) Վերջուր 1882 թ. № 118-ում տեղի ընդունած մեր դպրոցական հաշուի ա. ծանոթութիւնից յայտնի է, որ 1877, 1878, 1879, 1880 և 1881 թուերին զրկված է եղել մեր դպրոցը իւր այդ կենսական արգիւնքից, Հոգաբարձութեանս և Դամախու հոգեւոր իշխանութեան մէջ այս անդադումը գրագրութեան հետեւեալը վերջապէս մայն եղաւ, որ վանքի եկեղեցու երեսփոխանին հրամանագրվեց 1877 և 1880 թուերի համար, իսկ այնուհետեւ անընդհատաբար, 20-ական ուրիշ տարի դպրոցին, եկեղեցու մայր գումարի-

նուղան դատական առարկաների համար 59 կ.: Եւ իւր ընդհանուր գումարն է 184 ու 57 կ.: Եւ իւր համար հանելով դպրոցի համադրումը զըրամագրու 768 ու 40 կողմէից, մընացել է ներկայ 1883 թուականի յունկարի 1-ին զպրոցապատկան մայր գումար 588 ու 73 կ:

Հոգաբարձուք.— Յակովբ Սահանու, Մ. Աթաբեկեանց:

Շ Ն Ո Ղ

Հայ երկրաստորութիւնը հետեւէ մնում գիւղերից, նա չէ մօտենում ստորին դատարանին, այդ նկ ու խնամա բնակարաններում ապրող ժողովրդի հոգեւորն և ցաւերին ի մտից ծանօթ է. նա չէ գործում գիւղում: Ահա՛ զանգատ, որ լսվում է սովորաբար հայ լրագրութեան մէջ: Նայ իսկ գիւղացու որդին՝ շատ և շատ դժուարութիւններ յաղթելով, երկէ կարողանում է բարձր ուսում ու կրթութիւն ստանալ յաղթելով մոռանում է իւր հայրենակիցներին, իւր համադրուցիներին այլ ևս չէ ծանաչում: Նա աշխատում է ամեն կերպ քաղաքում մի օրեւ, թէ և ամենաստոր պաշտօն յանձն առնել, բայց ոչ դառնալ գիւղը: Հակառակ մի երեւի մարդու տաճի— իւր են համարում քաղաքում յետինը լինել, քան գիւղում առաջինը:

Այդ ախտի մասին խօսողները գահազան կերպ են բացատրում դրա պատճառները, այն արեւելախիթները, անջրպետը, որ բաժանում է, գրկում գիւղը իւր թարմ, զարգացած ուժերից:

Բայց եւ, իմէ ոչ ընդհանրապէս, գէթ շնոր գիւղի մասին կարող եմ մէջ բերել հետեւեալ արգելաւթիմները:

Ծնողեցին, իրաւ է, ազգադաւում կրթութիւն, յառաջադիմութիւն, ուսումն, լոյս, բայց նա իսկապէս չէ հասկանում այդ բոսերի իմաստը, էութիւնը չէ ըմբռնում: Նա այդ առումէ նրա համար, որ իւր շուրջը տեսնում է այդ անկէս:

Ծնողեցին ուղարկում է իւր որդին ուսումնարան ոչ թէ նրա համար, որ վերադառնալով որդին գործէ գիւղում, ոչ թէ իւր համադրուցիներին մասն հանելու համար իւր գիւտեցածից, ոչ թէ աչքի առաջ ունի գիւղի ազգայն բարօրութիւնը, այլ իւր ընտանիքի շահերի մասին անգամ չէ մտածում: Նա իւր որդուն ուսումնարան, ուրիշ տեղէ ուղարկում իւր յորդորելն ուրիշ նպատակով —

տարեկան տօկոսիքից. բայց վանքի արգիւնքից ստանալիք տարեկան 80 ու մասին, ականջաբանակ անուկով վերոցուցեալ թուականներին, խոստացվեց սալ 1882 թուականի համար քառամսեակ առ քառամսեակ, և այնուհետեւ նոյն կարգով նոյնպէս անընդհատաբար, չը նայելով այդպիսի սրբազնական խոստման՝ հոգաբարձութիւնս այնուհետեւ մինչև այժմ էլ դեռ առաջ չէ ստացել հոգեւոր իշխանութիւնից լրացած 1882 ամի վերջին քառամսեկի մասին, զարձեւել դպրոցի փակ դրութիւնը պատճառ ստանալով:

գնա՛, որդիս, հետաշիրտ ասում է նա, ևս այսքան տարի տանջուցայ, չարաչարուցայ, դառն քրտինք թափեցի, բայց մի կտոր չոր հացի համար զըլուխդ զիւր փեշումդ, հետաշիրտ էս քանդուած գիւղից, որտեղ արեւ լինի, չուիւկ այնտեղ փոխի: Գնա՛, որ կը տանի բաղդիդ անիւը, մինչև անհետանայ սահմանը: Ես ինչ էլայլ էլայլ, դու գնա՛ քո արեւի ձէնն առճա՛:

Ինչպէս վերեւ յիշեցի, մեծ դժուարութիւններ յաղթելով՝ երկրաստորը աւարտում է իւր ուսումը, բայց ո՛ր դնալ գործելու, գիւղ: Սակայն իւրաքանչիւր բոլոր նրան տանջում է այն միտքը, թէ մարդարէ իւր չէ լսելով իւր հօր խրատները նա տարախում է, մինչև ինչ ժամանակ իւր համոզուելով, որ ինքը անկարող է վերադառնալ գիւղ— տեսնել իւր հօր երեսը: Նա հաստատ գիտէ, որ իւր խօսքերը արհամարհողները առաջինը իւր ծնողները պէտք է լինին: Իսկ իմէ ինքն էլ օրեմակական բարձրութիւնից է նայում, որ թերութեան հետեւ անքէ, անտաշ, բոխ, անվարձատրող գիւղացիների վերայ, այն ժամանակ կը բացատրուին արգելաւթիմները: Առհասարակ շնորհեցու յատուկ բնագործութիւնն է անչին (անչըքանչան) վերադարձողներին տուտուց, պատակիւր, փորձախիտ, երկաթէ ձու աճող նոր վստիկ աճականներով զարդարել: Այնուհետեւ երկրաստորը ի՛նչ կ'ուզէ, թող ասէ, ոչ ինչ արժէք չ'ունի, որովհետեւ շնորհեցին մտածում է, է՛հ, մեր մալթոսի տղէն ալ էլի, գնաց քաղաք, ոչ չինչ չը կարաց (կարողացաւ) չաթել, հիմա եկեալ գիւղին ի վեր դուրս ա տալիս ճնորհեցին այնքան ուշադրութիւն չէ դարձնում այն բանի վերայ, թէ ի՛նչն ասում այլ թէ ռո՛վ է ասում: այնքան փնջը չէ հետաքրքրում, որքան ասող տղի:

Երբ վարին ընկաւ ժողովրդի առաջ, խօսքերը քամու. նման անցնում են: Իսկ թէ ի՛նչպիսի երկրաստորներ են հարկաւոր, որ կարողանան ճնորհիւ նման գիւղում առաջ տանեն ուսման, կրթութեան գործը, յաղթեն այդ խոշնդեաներին, այդ մասին մի այլ անգամ:

Երանալը լաւ է, արտերը յուսումն զրոյթեան մէջ են. հարկաւոր մը թերեւոր գնելը սովորականի պէս չափաւոր են:

Յերիքիկոս.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բերլինում տարածուեցան վերջնական ձև չատ յուղիչ լուրեր իշխան Բիւլմարի վրա ծառայութեան մասին, Արապաշտօնական թերթերը հերքելով այդ լուրերը, հաղորդում են և այնպէս թէ կայսերական կոնցլերը երեսի ցաւերից կրկին խիստ շատ նեղվում է, և այդ պատճառով կարող չէ մասնակից լինել պարլամենտական նիստերին թէ-

պէտեւ շարունակում է ինչպէս առաջ զրադուելու ընթացիկ գործերով:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Պ. Ա. Գ. մեզ գրում է.— Թիֆլիսեցուց քաջ յայտնի է, որ մեր նորընտիր առաջնորդ նորին սրբազնութիւն Արխտաէս Սեդրակեանը, հէնց մեծ պատի առաջին շարաթից սկսած իւրաքանչիւր եկեղեցում քահանայներից քարոզիչներ կարգեց, որ ապաշխարութեան օրերում մինչև զատիկը նրանք իրենց հօտին բարոյապէս միմարեն, Ասկայն անկասկած է, որ զոյցա մէջ այնպիսիները կան և կը լինին, որոնք պատրաստակաւութիւն չունենալով և վարժուած չը լինելով իրենց ստանձնած պաշտօնի մէջ՝ դեռ պակասութիւն, թուրութիւն ունին: Արպէս զի այսուհետեւ, ինչպէս կարգադրած է, այդ ասպարիւրում առաջ գնալ կարող լինին թոյլերը, իմ կարծիքով, շատ լաւ կը լինէր, որ քարոզիչները նորին սրբազնութեան հրամանով 1—2 շաբթեան մի անգամ ժողովուէին միասին մի ուրիշալ տեղում և իւրաքանչիւրի քառուղութեան նիւթը հրապարակապէս քննէր, փորձեր անէին տոնարանութեան, որպէսզի աշխատութիւնը ըստ ամենայնի աւելի արդիւնատու և նպատակայարմար լինէր: Այդպիսով անձեռնմխելով կարող կը լինին օգտուել առաջադէմներից, թէ և մեղանից անյայտ չէ և այն, որ իւրաքանչիւր քարոզ խօսող՝ նախքան ատենարանել պարտաւորուած է լինում իւր նախագիծը սրբ. առաջնորդին ներկայացնելու:

Մայիսի 9-ին քաղաքային խորհրդ, նիստում քննուեցաւ Նոյնի Մեծնութիւնների թագադրութեան առթիւ Թիֆլիսում կատարվելիք հանդէսների տեղեկագիրը վարչութեան կողմից, խորհուրդը միաձայն ընդունեց և հաստատեց վարչութեան տեղեկագիրը: Ահա հանդէսների պրոգրաման: Առաջին օրը, երեանեան հրապարակին վերայ ամեն դաւանութեան հոգեւորականութիւն մաղթանք կը կատարէ քաղաքային, քաղաքային, առևտրական, հասարակ դասի և արհեստաւորների վարչութեան ներկայութեամբ, նոյնպէս ներկայ կը լինին բոլոր հաղբարները իւրեանց զրօշակներով և նշաններով: Մաղթանքից և զօրահանդէսից յետոյ, որը տեղի կունենայ երեանեան հրապարակին վերայ, գինեւորականուած

